N: 95

KURYER LITEWSKI

w WILNIE dnia 25. Listopada V. S. ROKU 1808.

S. PETERSBRUG V. S. d. 13 Listopada. Dalsze czynności woysk Rossyiskich w Finlandyi. Główna kwatera przeniesiona do Gamle Karlebi. Po zerwaniu zawieszenia broni, GL. Graf Kamieński odebrał rozkaz zbliżyć się iak naybarziey do nieprzyiacielskich stanowisk, dla utrzymania Szwedów na wodzy; tem czasem zalecono GL. Tuczkow attakować wąwoz za Jdensalmi, i pospieszyć do Pułkiła dla zabra ia tyłu główney armii nieprzyiacielskiey. Graf Kamieński, odebrawszy w posiłku, Brzeski i Wilmostrandzki półki, wysłał ze swego korpusu półki trzeci strzelecki, Azowski, i batalion Nizowskiego do GL. Tuczkowa; któremu także GM. Graf Strogonow przyprowadził swoie z Wilmansztranda bataliony. Z batalionow odwodowych ieden osadza Lowizę i Szwartzholm, drugi wysłany do Tawasthus, trzeci do Helsingfors na nieodmienne załogi. Bataliony 23 strzeleckiego i Lipawskiego Półkow, pod komendą GM. Graffa Sywersa, zbliżyły się do Abo, na mieysce półku Połockiego, dla wsparcia lewego skrzydła X. Bagrationa, opuszczone zaś przez nich stanowisko w Tenała, Eknez, osadzaią woyska z Helsyngfers. Finlandzki draguński półk poszedł na leże do Heynolskiey Gubernii. Roty artyleryi konney półkownika Merlina poydą z Tawathus do Fryderykshamu, a Maior Birger poprowadzi swoich do Nyszlot. Reszta poźniey.

W Kazaniu X. Jan Bielski wymurował własnym kosztem szkołę z wielolicznemi wygodami, na które wydatkował więcey 3000 rubli. Dowody uczących się pokazały, iż ta szkoła może bydź przykładem dla drugich. Handel Odessy coraz barziey powiększać się zaczyna. Przez trzy pierwsze miesiąca idącego roku przywieziono do Odessy zagranicznych produktów za 132033 ruble, kupiono zaś kraiowych i za granicę wywieziono za 315898 rubli.

WIEDEN d. 16 listopada. Opisuią ceremonią zakończonego w Presburgu Seymu Węgierskiego. Dnia 5 zgromadziły się stany z rana w pałacu Prymasowskim. Poźniey przybył Cesarz otoczony Arcy Xiążętami Palatynem, Prymasem, Biskupem, który szedł z krzyżem, Koniuszym, który niosł miecz dobyty; i Baronami państwa: siadł na tronie na trzy stopnie wzniesionym; staneli zboków Biskup i Koniuszy, z tyłu Marszałek i Kapitanowie trabantow; z przodu Arcy Kanclerz Węgierski Erdoedy. Ten miał mowę dziękczynienia na którą Cesarz oddaiąc zatwierdzone artykuły ustaw seymowych odpowiedział w słowach: Naydrożsi sercu moiemu Węgrzeni! Teraźnieysze wasze ofiary zdobią wasz odziedziczony od przodkow charakter i wierność. Przekona się Europa że Wy i ia nie mamy nic droższego nad konstytucyą, którą wszystkiemi siłami do ostatniey kropli naszey krwi utrzymywać będziemy. Bylismy iesteśmy i bydź nieprzestaniemy złączeni. Te są uczucia Króla i oyca, który Was iak własne kocha dzieci i kochać będzie.

Poczem oddalił się Casarz a weszła do sali Cesarzowa otoczona Marszałkową dworu i Damami, siadła przed tronem i słuchała podchlebney mowy od stanow na którą odpowiedziała następnie. Uszanowanie oddane Monarsze sprawiło mi prawdziwe ukontentowanie, oraz nauczyło znać Węgrzynow, których zachowam na zawsze w żywey pamięci. Po oddaleniu się Cesarzowey nastąpiło ceremonialne pożegnanie Arcy Xiążąt i Magnatow Seymuiących przy pochwalnych z obu stron mowach. Nie będziemy powtarzać co Węgrzyni na tem pamiętnem Seymie zdziałali. Wiadoma ofiara 80 t. Insurrekcyi, 20 t. rekrutow, dopełnienia regimentow, utrzymywania batalionow granicznych; kontrybucyi 200 t. Akademii, koronacyi Królowey, i t. d.

PARYZ d. 7 listopada. Kładniemy osnowę odpowiedzi, do Ministra i Konsyliarzow mianey, przez Hrabiego Fontannes Prezydenta Prawodawcow. Wyliczone dobrodzieystwa Monarchy wystawuią iego wielkość prawdziwą. Coroczne sprawy z iego czynności, będą naypięknieyszą iego panowania historyą. Biada Manarsze który iest tylko wielkim na czele woysk swoich. Szczęsliwy ten, który umie tak rządzić iak i zwyciężać; który w dziełach pożytecznych znayduie spoczynek po trudach wojennych, który szczodrą ręką rzuca nasiona szczęśliwości pośród klęsk publicznych. Jeden mąż dopełnił to oboie. Upokorzył potężne mocarstwa; przebiegł Europę od ostatnich kończyn ziemi Włoskiey, do odległych krańcow Polski; wszędzie witany, przez tryumfalne bramy, które sława iego wystawiła, iako zwycięzca i pierwszy z bohaterow, lecz chciał ieszcze Napoleon pierwszy bydź pomiędzy Królami. Na krwawych równinach Marengo i Jena myślił ten niezmordowany geniusz o uszczęśliwieniu narodow. Wielkie proiekta porządku społeczności towarzyszyły mu pod namiot rycerski. On kościoły otworzył, religią powrócił, moralność i prawa dźwignoł z przepaści. Zbawienne dzieła iego licznieysze aniżeli okropne ciosy woyny przeniosą pamięć Napoleona w naypóźnieysze wieki. Na nayokazalszym z rynkow naszych, kolumna, godna czasow Antonina i Traiana, staneła na głos bohatera, który tamtych przewyższył. Wyryte będą nasze czyny na bronzie, który ią przywdzieie. Stoiąca na tym kolosie tryumfalnym Bogini zwycięstwa wskazywać będzie Włochy dwakroć podbite. Wiedeń, Berlin, i Warszawę otwieraiące bramy swoie; na Piramidach Egipskich powiewaiące

chorągwie nasze; Po, Dunay, Ren, Sprė i Wisłę poddaiące się prawom naszym. Może niedaleki ten dzień, w którym wystawiemy drugi obok tego monument W. Napoleonowi, iako dawcy powszechnego pokoiu. Ozdoby iego wyobrażać będą pokoy, rolnictwo, przemysł, obfitość, miasta odbudowane, rzeki unoszące okręty, użyźnione pola bez potoków krwi ludzkiey, wzniesione trony mądrością, bez gwałtow burzących woyny. Pamiętne słowa,, Szczę-„ście Francyi iest moim szczęściem „ będą nayświetnieyszym na tey kolumnie napisem. Widok tey nowego rodzaiu bramy tryumfalney przenikać będzie uczuciem miłosci i uwielbienia. Pod tym monumentem nie usta wymówne, lecz serca wdzięczne chwalić będą wielkiego męża tylu dobrdzieystw sprawcę. Niemożemy lepiey oswiadczyć mu naszego hołdu, iako życząc aby talenta woyskowe stały się nieużytecznemi. On ma tyle sposobów wielkości niepospolitey! Wielkie przedsięwzięcia dla uszczęśliwienia narodu zayną naywyższy szczebel chwały stawiąc zwycięstwa na nayniższym stopniu.

Napoleon opuściwszy stolicę dnia 29 o czwartey z południa nocował w Rambouillet, o czwartey z rana wyiechał ztamtąd, o północy przybył dnia 30 do Tours, zkąd natychmiast pospieszył do zamku Renault, gdzie iadł wieczerzę, przyimował Prefekta i Mera tameczney gromady. Dnia 31 z nadzwyczayną szybkością całą przebiegł drogę, a dnia 1 do S. Andre de Culzac przybył. Tu został spotkany przez gwardyą honorową, którą miasto Bordeaux wysłało. O godzinie 9 z rana d. 1 listopada stanoł nad brzegiem rzeki Dordogne, wysiadł z poiazdu i żeby nayprędzey przez rzekę przeprawić się, wstąpił do batu, który w okamgnieniu na drugim brzegu postawił Jmperatora. Nieczekaiąc Napoleon momentu iednego na powoz, wsiadł na stoiącego u brzegu konia od artylleryi i przez głębokie błota, przez 35 dniowe deszcze sprawione, ubiegł w pięciu kwadransach 6 lieus, 3 mile, stanoł nad brzegiem Garonny, która mury Bourdeaux oblewa; i przy odgłosie dział mieyskich, oraz wystrzałami okrętow w porcie tamecznym stoiących witany, przepłynoł Monarcha szeroką rzekę w mieyskim statku wspaniale ozdobionym. Wysiadł z okręciku na groblę napoleonową, i poiechał w karecie, przez Prefekta umyslnie tam przygotowaney, do Jmperatorskiego pałacu. Godzinę z Prefektem rozmawiał łaskawie, przyimował Arcy Biskupa, GB. Boivin, Mera, urzędnikow miasta, iadł małe sniedanie i zabawiwszy dwie godziny siadł na konia. Przeiechał z Marszałkiem pałacowym, z Adiutantami Bertrand i Nansouty z gwardyą honorową, wielką ulicę. Z naywyższym zadumieniem i zapałem lud oglądał Monarchę, który za nic wazy niewogody i znoie; z mieysc nayodlegleyszych przybywa z prędkoscią zadziwiaiącą, nad czasem nawet panować zdaie się, i który dla przyniesienia pokoiu państwu znosi trudy żołnierza. Rozlegały się po całam miescie radosne okrzyki żegnaiące W. Napoleona. Dnia 3 listopada o godzinie czwartey z rana huk armat ogłosił Bayonnie przybycie Jmperatora, który niezastanawiaiąc się udał się do zamku swego Marrac. Władze woyskowe, gwardye Jmperatorska, i inne woyska znayduiące się na świtaniu zgromadzone na mieyskim placu udały się do zamku. Wkrótce spodziewaią się przybycia Jmperatora do Wittoria główney kwatery woysk Francuzkich za Pyryneami w Hiszpanii.

Minister Sekretarz stanu zakończywszy interessa poruczone od Jmperatora, który przywalony ogromem dzieł niemógł przed wyiazdem przy naywyższey czynności wszystkich załatwić, wyiechał z Paryża dnia 5 do Bayonne pospieszaiąc za Jmperatorem Xiąże Neufchatel GM. W armii Berthier udał się do Rochelle, czynił tam popisy dywizyi G. Loison, która na statkach z Portugallii do Francyi przybywszy w Quiberon wyladowała; później w dalszą puścił się podróż i iuż do Bayonne przybył. Dywizye, składaiące straż przednią armii, Portugalską nazwaney, ciągną z Rochelle przez Saintes Rochefort Angouleme do Hiszpanii przechodzić maiąc Bourdaux i Bayonne. Minister spraw zagranicznych Champagny dotąd w stolicy zostaie zatrzymany przez gońca Angielskiego Schaw. Wszyscy inni za Jmperatorem wyiechali. Otworzył Minister depesze, wysłał one przez Kuryera do Jmperatora, za odebraniem odpowiedzi wyprawi gońca do Londynu; i sam do Bayonne wyiedzie. Tem czasem dał Gabinetowi Londynskiemu wiadomość o doszłey z Londynu odpowiedzi i z tem dnia 2 gońca Angielskiego odesłał.

Jmperatorowa pierwszykroć w pałacu na polach Elizeyskich dawała wielką audyencyą, po którey pierwszy Szambelan zaprosił przedstawione osoby na obiad do pałacu Tuillerie. G. Savigny, który w Wittoria gwardyą dowodził, mianowany iest Xciem S. German. Lefebvre został Sekretarzem legacyi Francuzkiey u dworu Westfalskiego. Graf Metternich poseł Cesarski ztąd wyiechał do Wiednia; nie trzeba iednak rozumieć iżby to znaczyło zerwaną przyiaźń między dwuma dworami, gdyż powrót posła spodziewany, albowiem żonę w tey stolicy zostawił. Przybył tu posłannik Xięcia Meklenburskiego. Matka Jmperatora i Królowa Hiszpańska razem z posłem Perskim oglądały Salę obrazow; podobały się szczegulniey Persyaninowi bitwy odmalowane, a mianowicie wzięcie Wiednia; dałby Bog, zawołał, aby sławny Nadir dla uwiecznienia swoiey pamięci znalazł męża, któryby odmalował zdobycie Delly stolicy Indyanow. Europeyscy artyści pielgrzymuiącym na tym świecie z pompą lub prostotą, wygodnie lub w znoiach, zapewnić mogą pełną chwały i niesmiertelną przyszłość. Wieczorem z dwuma tłumaczami był na teatrze, który mocno upodobał i dosyc śmiał się. W Turynie Pignerol i Lucern trzykrotne dało się uczuć trzesienie ziemi; wiele ztąd nieszczęśliwych przypadków zdarzyło się. W skutek wyroku Jmperatorskiego Zydzi nowe imiona przyieli.

Wyrokiem Senatu ustanowiony iest nowy Departament Tarn, którego stolicą będzie miasto Montauban z przywileiem wysyłania Merow na koronacyą Jmperatorow. Wyrok Napoleona dnia 28 zwoływa Kollegia elektoralne dla obrania kandydatow do Senatu i zgromadzenia prawodawczego. Przez ustanowione Maioraty dla nowey szlachty

dobra ziemskie w górę poszły tak dalece, że kupuią się na trzy i dwa procenta.

Woyska liczne miały przechodzić przez Lyon dziś inną drogą ciągną do Hiszpanii. Z Włoch iść od tygodnia przestały, lecz nadciaga dywizya która z kraiu Weneckiego ruszyła. Dywizye Francuzka G. Souham i Włoska G. Pino znayduią się w pierwszey linii przeciw Insurgentom; one maią zdobyć Rosas i Gironnę a zatem przyłączyć się do korpusu G. Duhesme w Barcelonie stoiącego. Przez Tours przeszło ostatnich dni przeszłego miesiąca i pierwszych teraźnieyszego wiele dywizyi; wszystkie były przyimowane z honorami godnemi rycerzow niezwyciężonych; przy rozdaniu wieńcow na orły Prefekt włożył koronę na pierwsze działo, które przez tryumfalną bramę do miasta wchodziło. Głośne okrzyki obywatelow powietrze napełniły. W Bourdeaux otwarte są stoły, teatra, bale, dla przechodzącego rycerstwa.

Napoleon ogłosić kazał wyrok i posłom swoim ony wyexekwować zalecił, aby dobra w Niemczech do Jmperatora należące i traktatami iego rozrządzeniu oddane, nie były żadnemi ciężarami obarczone. Nie mogą bydź one ani przedane, ani zamienione, ani w hypotekę oddane, lecz wolne swobodne zostaną, aż Jmperator odda w nadgrodę zasłużonym poddanym. Wczora Konsyliarze stanu Treilhard, Faure, Real przenieśli do prawodawcow pierwszą księgę praw kryminalnych, o polepszeniu więzien i wygodzie więźniow, o prędkim ich sądzeniu, o sprostowaniu sposobow wyrokowania.

Handel morski zupełnie ustał; nawet na morzu śrzodziemnym od portow Francyi do Włoskich iest niepodobny: woienne okręty Angielskie i Hiszpańskie krążą po wszystkich brzegach, a zatem produkta nadzwyczaynie drożeią. Flotta Tulonska rozbroiona poczęści, nie prędko pokaże się na morzu. Ta wiadomość pokazuie wyraźnie mylność pierwszych doniesien o zaszłey iakoby rozprawie na morzu z Anglikami. Przy tem żadnego woyska ta flatta zabrać niemogła, gdyż wszystkie lądem poszły do Hiszpanii. Korsarze nasi wiele statkow Angielskich zabrali i do portow sprowadzili.

W Londynie powszechne panuie nieukontentowanie z kapitulacyi G. Dalrymple w Portugallii podpisaney. W sali Westminsterskiey na licznym posiedzeniu Finerty miał obszerną mowę naganiaiąc postępki wodza i Ministrow którzy go wybrali, proponował reformę Parlamentu; Scheriden wsparł kollegę i długą mową dowiodł wielu nieprzyzwoitosci. Wszyscy iednomyslnie zgodzili się na podanie proźby do Króla w treści następney. Bógdayby W. K. Mości podobało się: My wierni poddani mieszkańce Londynu i Westmisteru odważamy się do tronu zbliżyć; i pokazać, że konwencya, iaką zawarł wodz Angielski w Portugallii, tyle zawstydza W. K. Mość ile zawodzi nadzieie ludu wiernego. Proszący z radością czytali w dworskiey gazecie zadziwiaiącą waleczność woysk W. K. Mości i szczęśliwe skutki bitwy Vimiera, Lecz z żalem uważaią że Naczelnik nie rozbraiaiąc pokonanych Francuzow przez konwencyą obowiązał się, ich odwieść do Francyi nieodeymuiąc nawet wolności walczenia potem przeciwko W. K. Mości Prosiemy zatem o nayściśleysze wyśledzenie okoliczności, które zniewoliły do zawarcia konwencyi, tak daleko przeciwney świetnym naszey armii dnia 17 i 23 czynom, o udzielenie prawdziwych przyczyn wiernemu ludowi, i o zwołanie iak nayrychleysze Parlamentu, któryby swoią mądrością całą zgłębił taiemnicę. Po podaniu tey proźby przybył G. Dalrymple z synem i dwuma Adiutantami. Anglicy nieskończenie są kontenci, iż widzą sprawcę haniebney konwencyi, który zdać może sprawę i ogłosić przyczyny ich żalu i boleści.

Hiszpania d. 2 listopada Regimenta W. woyska iedne po drugich wkraczaią ze Francyi do tego Królestwa. GM. Berthier przyiechał do Wittoria gdzie Król Józef ma główną kwaterę. Włosi którzy do Katalonii przez Pyrynei przeszli pokazali się godnemi walczyć obok Francuzów. W wielu utarczkach pokonali Insurgentow. Z Francuzami w zgodzie i przykładney żyią iedności. G. Pino zachowuie karność surową. Obywatele miast Jonquiers i Figuieras, którzy byli wgłąb kraiu przed woyskami uciekli, powracaią do domow, widząc ich szlachetne i niekrzywdzące postępowanie, i nabywaią tego przekonania że woyska nie idą walczyć z obywatelami spokoynemi swoich powinności pilnuiącemi. G. S. Cyr czynił nad woyskiem w Katalonii wielkie popisy, zapowiedział ważne wypadki z następney walki, która cale iest bliska.

Gwardya Jmperatorska dawała wielką ucztę dla gwardyi Królewskiey niedawno z Neapolu przybyłey. Zgodność pomieszała bez dystynkcyi Officyerow i żołnierzy. Muzyki, tańce, przeciągneły biesiadę aż do późney nocy. Późno poszli z muzyką Officyerowie pod Królewski pałac i głośnemi okrzykami miasto napełnili; o marsz przeciwko nieprzyiacielowi wołali. Przygotowany tu iest pałac dla Jmperatora, którego co moment czekamy.

Nakoniec armia Króla Józefa zaczepnie działać zaczeła. Opanowała wszystkie stanowiska, iakie Insurgenci nad Ebro trzymali; połączyła się z dywizyą lewego skrzydła, któremu M. Mencey w Katalonii dowodzi. Listy opisuią okoliczności zdobycia miasta Bilbao i odniesionego przez Marszałka Ney zwycięstwa. Twierdzą że Hiszpani stracili w ranionych i zabitych 3 t, i 800 ienców, że la Romana w sprawie raniony został. Mówią o korzyściach przez G. Mathieu odniesionych, tudzież o ważnem poruszeniu X. Gdańskiego, które go do Saragossy zbliżyło.

Listy z Portu Galicyiskiego Corogne pisane donoszą, że G. Baird przyprowadził z Anglii 13 t. żołnierza i wysadził go na ląd w tem miescie. G. Achmuty swoią wyprawę ma na tychże brzegach uskutecznić. Marszałek Ney poraziwszy Insurgentow nietracąc momentu poszedł na Burgos opieraiąc skrzydło prawe o morze; chciał zmusić G. Black do przyięcia bitwy, lecz ten mądry i doświadczony Officyer, znaiąc swóy niedostatek artyllery i iazdy, odstąpił od Burgos i cofnoł się do Corogne, tem czasem naygorętsze zaniosł do Junty proźby o dostarczenie dział i koni. Ten wodz liczy pod swoim dowodztwem 47 t. Insurgentow częścią nowego częścią starego żołnierza. Marszałek Ney otrzymał tytuł Xiążęcia Werony.

Regiment ułanow legionu Nadwislańskiego, który w każdym zdarzeniu sprawił się naydzielniey, ma bydź wcielony do gwardyi Jmperatorskiey. Regiment X. Sułkowskiego pospiesza przez Francyą do Hiszpanii; w drodze ieden batalion napędzony przez Jmperatora w Cloid zatrzymał na czas Monarchę, który wysiadłszy z poiazdu, obszedł szeregi i ukontentowanie żołnierzowi oświadczył. Jeszcze oprócz tych półkow i gwardyi Krasińskiego tu w Hiszpanii będącey nadciągną trzy regimenta, które Gubernator Paryża G. Hulin oglądał, i które wielkie czyniły popisy przed G. Valence wodzem woysk pułnocnych. Przed odeysciem z Paryża sprawiona była dla nich uczta od gwardyi Jmperatorskiey w domu szkoły woyskowey.

Gdy takie z jedney strony przygotowanie do wielkiey walki, niemnieysze z drugiey usiłowania Hiszpani, Portugalczykowie, Anglicy; wiążą się nawzaiem. Konskrypcya powołała młodz do półkow regularnych, pospolite ruszenie cały narod w pole prowadzi. Z ambon same patryotyczne mowy słyszeć się daią. G. Castanhios miał wydać odezwę do Hiszpanów w której przekłada, że trzeba mieć mocne przekonanie, iż można Francuzów pokonać, aby ich zwyciężyć, że idący żołnierz bez tego zaufania do boiu, napółowę iuż iest zwalczony. A zatem dowodził ze starych dzieiow waleczność Hiszpanów, którzy Maurow z kraiu wygnali, którzy okropny cios Karolowi zadali, i Franciszka Króla Francuzkiego w niewolę wzieli. Nareszte miał wyliczyć korzysci świeżo odniesione nad Francuzami w Andaluzyi pod Anduxar Mengibar i w Cadix; w Katalonii pod Granolers, Monrese, Ronscevaux, Figuieres, Rosas, w Kastylii pod Roscio Discordia, oraz w Madrycie, Sarragosie i Bilbao, a zatem na większe przekonanie kazał oglądać koscielne w Sewilli i Madrycie mury, gdzie wydarte Francuzom znamiona zawieszone i złożone zostały, które niezbitem będą męstwa Hiszpanów dowodem. Wezwane bydź miały inne ieszcze dobrey sprawy i religii pobudki.

Z powodu teraźnieyszey woyny, wszyscy chcą poznać ten kray odległy i prawie w niewiadomości pogrążony. Hiszpania ma szczęśliwe ciepło i powietrze, a zatem wszelka uprawa ziemi i wszystkie płody naypomyslniey udaią się. Nayobfitszym byłaby kraiem w Europie gdyby Hiszpani nieżałowali rąk do roboty, gdyby mieli przywiązanie do pracy i gdyby rząd był dzielnieyszy. Wszędzie natura wylała na ziemię Hiszpańską naypięknieyszych i naylepszych owocow nasiona. Sławne są Hiszpańskie wina, rodzenki, oliwa migdały i t. d. co większa w prowincyach południowych cukier i bawełna tak dobrze udaią się iak w zamorskich osadach. Katalonia obficie ryż wydaie. Arragonia i Walencya ma dostatkiem lnu i konopi. Dawna Kastylia ma naypięknieyszą wełnę w Europie. Murcya i Andaluzya rodzą szafranu tyle ile Francya, Hiszpania i Włochy potrzebować mogą. Znayduią się w kraiu szyby żelaza, ołowiu, żywego srebra, bałunu, złota, i srebra, lecz zaniedbane za odkryciem Peruańskich i Mexykańskich kopalniow. Liczy rzek 250, wszystkie są dosyc rybne, gdyby nie były zaniedbane, przyniosłyby wielkie dla żeglugi korzyście. Ma Hiszpania 240 mil długości, 200 szerokosci, 760 okręgu, 35 t. mil kwadratowych powierżchni. Ludność wynosi 12 do 13 millionow; 180 t. zakonnikow, 480 t. szlachty. Dzieli się na 14 dawnych Królestw, które się rozgraniczaią trudnemi do przebycia górami. Ma 20 Akademii, naysławnieysża w Salamance roku 1200 od Alfonsa IX Króla Leonu założona, dawniey 16 t. uczniow licząca. Ma 8 Arcy Biskupow a 48 Biskupow. Arcy Biskup Toledo mieć może przeszło 2 miliony dochodu. Liczy Hiszpania miast 145, miasteczek 4572, klasztorow 8932, Parafiow 18972. Stolica Madryt zawiera 147543 dusz, 7400 domow, 66 klasztorow, 13 parafii. Hiszpańskich baranow liczą 13 milionow, much do Aptek bez liku. Dochody kraiowe wynoszą przeszło 600 milionow realow, czyli przeszło 154 miliony Frankow to iest ćwierć rublow.

Duma i powaga w mowach i każdym poruszeniu wydaiąca się daie poznać Hiszpana; on ieszcze na twarzy pokazuie slady dawnego znaczenia i potęgi narodowey, kiedy w 14 wieku dyktował prawa Europie i nowemu światu. W więzieniu a nawet nędzy okazuie się wielkim; pycha niedopuszcza podłosci a przeto zbrodnie są rzadkie. Styl z natury ięzyka iest rozwlekły, lecz duma skraca wyrazy. Hiszpani są otwarci, rzetelni, niemaią wprawdzie uprzeymości Francuzkiey, lecz są uczynni, lubią wesołość i żarty; panowie niemaią wyniosłości lecz oziębłość, owszem wiążą się z familiami niższey klassy. Mieszkańce są w ogulnosci gnusni we środku państwa, gdzie niema przemysłu, lecz nad bregami morza są pracowici. Rozwaga zbyteczna opóźnia czynienie; w tenczas radzą gdy działać trzeba. Lecz naypoważnieyszy ten naypowolnieyszy narod staie się nayżywszym i naygwałtownieyszym, gdy go obrażona duma zapalona zemsta obudzą i wyrwawszy ze stanu spokoynego oddadzą zapaloney imaginacyi. Tak lew spokoyny cichy i powolny, póki nie rozdrażniony; napastowany zaś i życiem zagrożony daie w sobie poznać wszystkich zwierząt Króla.

Wieści rozrzucone o przeyściu Dardanellow przez Flotty Angielskie, o bitwie na morzu środziemnym flotty Tulonskiey z Angielską, o mniemanym uwięzieniu Króla Józefa, nie potwierdzaią się późnieyszemi wiadomościami, które nadeszły. To pewna że Anglicy stoią pod Tenedos z eskadrą i uważaią Turkow obróty, że druga flotta krąży przed Tulonem spokoynie. Toż Król Hiszpański bawi w Wittoria.

Wiadomości z Portugalii nadchodzące wiedzieć daią, że uzbroiona milicya kraiowa przeszkodziła Anglikom zaiąć to Królestwo na osadę Angielską. Woysko Brytanii W. nie wkroczyło do Lizbony do dnia 4 pazdziernika, lecz ciągle obozem stało w małey odległości od tey stolicy. Mężni żołnierze Angielscy chorować zaczynaią; od nie wygod, iakie ponoszą wystawieni pod gołym niebem na zmiany powietrza. Dotąd same namioty z Anglii przyszły, wszystkie inne potrzeby kray dostarcza.

W Wilnie w Drukarni XX. Piiarów Wileńskich.

DODATEK

ZAGADKA

Nie iestem człowiek mam postać człowieka.
Też głowa, ręce nogi twarz powieka.
To rzeczesz obraz, lecz iak widzisz z czoła,
Tak mię obaczysz człowiekiem do koła
Azatem posąg? nie, bo chcć niegadam
Iednak co żechcesz na migi powiadam:
Robię co człowiek chodzę iem i piię:
Iednak dla tego niegadam nieżyię,

LOGOGRIF

Na osmiu nogach stoię,
Takie znaczenie moie:
Chociaż rod od Grekow wiodę,
Jestem w Polszcze dosyc nowy,
Nieiednego czasem zwiodę,
Jwielu namocę głowy.
Gdy odetniesz zgłosek szyki,
Masz we mnie ptaka strasznego,
Cczęść Jnstrumentu znanego,
Który iest duszą muzyki'
Nakoniec to znaydziesz we mnie,
Na czem dni nocy daremnie,
Trawią ludzie zysku chciwi:
Azniszczywszy się potrosze,
Skoro zmarnotrawią grosze,
Klną namiętność nieszczęśliwi.

Co Zagadka i Logogryf znaczą, tłumaczenie będzie w następnym dodatku.

Excerpt oświadczenia Ru 1808 9bra 19. Jmieniem Sar: Neocha Leyzerowicza Kupca i Obywatela Wileń: zanoszącego się w nestępnym układzie, iz Załuiący się Delator nie pomniąc w którym Roku Mcu i dniu napisawszy własnoręcznie na dwieście czer: złch Holenderskich na ukazyciela Cerograf i podpiszwszy ony wziół takową na tenże Cerograf summę, i gdy raz pierwszy swemu kredytorowi odniosł część długu to iest piędziesiąt czer: zł: na tymże Cerografie takowa została podpisana nadpłata pośledniey Załuiący się resztę sto piędziesiąt czer: złł: odniosłszy odebrał rzeczony do siebie Cerograf i nierozdzieraiąc onego dla uczynienia swey handlowey oblikwidacyi, schował ony w domu między swoie papiery: teraz gdy Załuiący się Dellátor przestrząsłszy wszelkie swe papiery znaleść takowego Cerograffu nie mógł, a obawiaiąc się wprzyszłość gdyby ktokolwiek ony schwyciwszy czyli gdzie znalazłszy o zapłatę sobie 150 czer: zł: Sądem i prawem nie nękał, zapobiegaiąc takowe wydarzyć się mogącey napaści, iako takowy Cerograf całkiem iuż iest opłacony i żadney mocy i waloru nie ma, ninieyszym oświadczeniem przed całą powszechnością iak naysolenniey zażala się podaiąc przez Gazety publiczne o takowey swoiey szkodzie przez Druk ogłoszenie.

Wypis z Protokułu Ekonomicznego Kommissyi Sądowey Edukacyiney Gubernii Wołeńskiey, Podolskiey i Kiiowskiey. Kommissya Sydowa Edukacyina rozstrząsała interes następuiący: Ru 1799 dnia 20 listopada, urodzony Piotr Niedzielski zrobił testament w Mielnicy, którym gdyby się krewni iego nieznaleźli, cały swóy maiątek tak w summach naywięcey u Zydow Kahału Mielnickiego na procencie będących, iako też gotowiźnie i rzeczach, do 4339 złch Poll: wynoszący, na Szkołę Parafialną Mielnicką po odtrąceniu przeznaczoney na swóy pogrzeb summy, pod rządem Proboszcza tey Parafii zapisał tak, aby po złotych 200 brał Dyrektor światły, pobożny i czystych obyczaiow, którego obowiązkiem będzie uczyć Dzieci czytać, pisać, Moralney nauki, Arytmetyki całey; początków Jeografii, Grematyki, także na Szkoły narodowe wydaney, przynaymniey do trzeciey klassy, Dzieci zaś, ażeby przez wdzięczność dwa razy na tydzień, to iest: we Srodę i Piątek Officium Defunctorum i po trzy pacierze za duszę iega odmawiały: Jeżeliby zaś co zostało z procentow to na nagrody dla lepiey się uczących przeznaczył; Exekutorami testamentu JW. Teklę z Bogatków Korzeniewskę, i JW. iey męża Michała Korzeniewskiego w tenczas Prezessa Departamentu drugiego Gubernii Wołyńskiey postanowił. Ten testament 21 lipca 1808 roku został w Akta Ziemskie Powiatu Kowelskiego wniesiony; lecz do roku 1808 dnia 11 stycznia nie był uskuteczniony. Na ten czas W, JX. Tomasz Juściński Proboszcz Mielnicki zaniosł prożbę do Sądu Ziemskiego Kowelskiego, aby tenże Sąd, przez wzgląd że w przeciągu lat ośmiu, żaden z Sukcessorow Ur: Piotra Niedzielskiego nie znalazł się, i że rzeczy zepsuciu podlegaią licytacyą wskazał, summy ztąd wzięte, u Zydow i u innych na lokacyach będące, wywindykował, i na procent za ewikcyą oddał; dochod zaś tey summy w skutek żądań Fundatora na szkołkę Parafialną przeznaczył; który to sąd uznawszy słusznêm żądanie JX. Juścińskiego JW. Korzeniowskiemu testamentu ur: Piotra Niedzielskiego Exkutorowi uskutecznienie tegż polecił, z tym iednak warunkiem, abySukcessorowie zmarłego za zjawieniem się do sukcessyi zawsze przyisc mogli po odtrąceniu expensy na windykacyą wyłożoney, co zaś do licytacyi rzeczy odniósł się do Rządu Gubernskiego Wołyńskiego, który tę okoliczność iako tyczącą się funduszu edukacyynego do uniwersytetu Jmperatorskiego Wileńskiego odniósł dnia 17. kwietnia 1808. roku. Uniwersytet Wileński przedstawił Komissyi sądowéy edukacynéy w odezwie Po dNrem: 906, dniem 6, maia 1808. roku, tę okoliczność do roztrząsnienia; Komissya po obiaśnienie do Rządu Guberńskiego udała się, i te pod dniem 21. agusta: 1808. roku datowane za Nrem 25794 odebrawszy, do Sądu Ziemskiego Ziemskiego Powiatu Kowelskiego zrobiła odniesinei

się Nayprzód oprzysłanie testamentu urodzonego Piotra Niedzielskiego Powtóre o postanowienie Sądowe iak ma bydź obrócony maiątek tegoż Niedzielskiego. Potrzecie o reiestr rzeczy i sprzętów po Ur: Niedzielskim, i papiery wszystkie do tey sprawy plenipotentowi ednkacyinemu kommunikowała. Po których przeyrzeniu Kommissya postanówia. Nayprzód umieścić w Gazety obwieszczenie aby Sukcessorowie Niedzielskiego w roku 1809 d pazdziernika do Kommissyi swoiey stawili się i udowodnili swoie prawa iakie maią do tey sukcessyi. Powtóre Kommissya po odebraniu doniesienia do Sądu Kowelskiego, lokacyą pewną własności pozostałey po urodzonym Niedzielskim i procentow iakie maią upewni. Potrzecie odnosi się do Rządów Guberńskich Wołyńskiego, Podolskiego i Kiiowskiego, aby via cursoria ninieyszą rezulucyą w Guberniach im podległych rozesłali, aby każdy co wie o sukcessorach urodzonego Niedzielskiego, Komissyą lub ich samych uwiadomił dan w Krzemieńcu 1808. dnia 12. Października

Niżey piszący się na mocy Plenipotencyi podaie ninieysze uwiadomienie Publiczności, iż po zeszłym Vice Marszałku Pttu Wileńskiego Walentynowiczu, znayduią się do sprzedaży maiętności. Biguciszki, Wiżulany, Mosniki, Kupryszki, Plikiszki, z Folwarkami, Wsiami, Miasteczkiem, Karczmami, Młynami i Poddaństwem do ich należącemi we wszystkich wygodach iako to w Rzekach, Jeziorach, Stawach, Gruntach urodzaynych, Łąkach, zabndowaniu dostatecznym w Ogrodach owocowych i chmielowych, a wszystkie w Powiacie Wileńskim o mil 4, 5. a naydaley 7, położenie swe maiące. Któren by zaś z tych pomienionych maiętnościow życzył sobie nabyć, raczy dla skommunikowania się i dowiedzenia się o onych cenie oraz dobroci udać się do mnie niżey piszącego się, w Kamienicy JP. Niszkowskiey na Sawicz Ulicy mieszkaiącego iakie uwiadomienie podaiąc własną mą ręką podpisuię. Drzewicki

Ze Studgartu przybyli dway Ogrodnicy, którzy maią do przedania różne Drzewka fruktowe, iabłka i gruszki w różnych gatunkach, i też różne cypule kwiatowe, iakoteż naylepsze Nasiona różnych gatunkow za tanną ceną. Stancya u Hertmana na starym Końskim targu pod Nrem 1211.

Niżey podpisany na mocy Plenipotencyi podaie do wiadomości, iż są do sprzedania. 1 Folwark dziedziczny W. Sędziego Szadurskiego Staszkuniszki w Powiecie Wileńskim o mil 8 od Wilna na trakcie z Wilna do Rygi idącym położony; maiący pozycyą co do ziemi i dalszych szczegułow dobrey Osadzie potrzebnych naylepszą, w granicach i Aktorstwie naypewnieyszy. 2 Dom tegoż murowany w Mieście Wilnie pod Nrem 649 przeciw facyacie Kościoła Katedralnego Exystuiący. 3. Młyn deptak ze wszelkim narzędziem w tymże domie znayduiący się. Ktoby sobie życzył nabydź ktorykolwiek z tych 3ch Artykułow ma się udać do niżey podpisanego w tymże domie mieszkaiącego.

Jan Łopata Adwokat Subseliow Wileńskich.

W Skutek rezolucyi Sądu Gł: Litt: Wileń: 2go Depar: na d. 21 7bra Ru idacego, zaszłey niżey podpisany przez ninieyszą Awizacyą podaie do wiadomości wszystkim w obec i szczegulności komu otem wiedzieć należeć może, iż niżey podpisany wespół z żoną swoią Dworek z placem w Mieście Wilnie za Tatarską bramą na Jurzdyce Bonifratelow Wileń: za Nro 840 położony prawem wieczystym Star: Szlomie i Etec Leybowiczom Rubinowiczom Rodzicom, Rubinowi Szlomowiczowi, Rubinowiczowi synowi w Ru ter: 1808 mca Augusta 24 dnia wydanym Erom 25 przed Aktami Grodzkiemi Wileń: przyznanym za summę zł: Pol: 10,000 wyprzedali; za iakowy Dworek nie biorąc więcey iak zł; 4000, a restuiące 6000, złł: Poll: na Obligu w tymże czasie przyznanym ewikcyą na tymże Dworku i dalszym wszelkim maiątku opartą do trzech lat zostawili. Przeto iżby nikt Załuiącego długu na takowym Dworku nie hipotekował, a następnie nie wiadomością pierwszości długu niewymawiał się ninieyszym pismem w skutek Praw ostrzega i zapowiada.

Jan Reymer Obywat: Wileń:

Sąd Taxatorsko - Exdywizorski w Mieście Kuranach w Pcie Wiłkomier: sytuowaney exystuiący uwiadamia, iż gdy w uprzednich terminach wedle uczynioney Ocenki licytacyi Kamienic w Mieście Wiłkomierzu położonych po zeszłym Antonim Bułharynie do satysfakcyi Kredytorom onego Dekretem Sądu Głł: przeznaczonych nie nastąpiła, przeto pomienionych Kamienic wyprzedanie przez licytacyą z pomnieyszeniem Ocenki w terminach trzech następnych, iako to 15, 18 i ostatecznego 21 Xbra Roku idącego 1808 w Mieście Wiłkomierzu podług reguł w Dekrecie wyrażonych uskuteczniać się będzie.

Tomasz Wileyko Sędzia Ziem: W. w Exd: Prezy.

Ludwik Chodźko S. Z P Z Exd.

Wincenty Polkowski Prez Gro: Zaw. Exd.